

HEGEDŰS ANDRÁS

A SZEGEDI TANÁRKÉPZŐ FŐISKOLA FŐIGAZGATÓJA

**Elhangzott a díszünnepélyen, a Szegedi Nemzeti Színházban,
1973. október 6-án**

Juhász Gyula nevével...

A névadás nem üres formaság, nem tartalom nélküli ünnepi aktus.

Most, amikor az Elnöki Tanács rendeletére a Szegedi Tanárképző Főiskola Juhász Gyula nevét tűzi a homlokára, szükséges, hogy szóljak arról a szellemi örökségről, amit Juhász Gyula életműve jelent nekünk.

1.

Juhász Gyula költészete a nemzet kincse.

Ennek a finom, halk szavú lírának egy gondolatára utalok most. Ez az egy azonban központi jelentőségű, a szíve a költő lírájának: *Juhász Gyula az életszeretet költője!*

S ezt az életszeretetet egy életellenes korban kellett megvallania. Egyedül 1918 végén, 1919 elején talált egymásra a költő életszeretete és a kor igénye.

Az 1918 előtti félféudális Magyarországot ő nevezte „magyar siralomház”-nak, „óriás temető”-nek, „szomorú világnak”-nak.

„Érzem, mi szűk e szomorú világ

Érzem, mint borul, domborul miránk

E temető, ez óriás temető” — jajdult fel fulladozva a költő 1907-ben.

Ez az életellenes kor vaskezébe szorította magát a költőt is. Még a pesti egyetem 1902-től 1906-ig tehetsége révén a tanárok és a diákok megbecsült kedvencének érezhette magát. S az egyetem elvégzése után rá kellett döbbsennie: ahol álmait szőtte, az egyetem, az volt a magaslat, s ahol vágyait el akarta érni, a munkahely, az lett az alvilág, benne ő, a helyettes tanár, Tantalus. 1906-ban helyettes tanárnak nevezték ki Máramaroszigetre a piaristák algimnáziumába. 1907-ben Lévára tették át ugyancsak helyettes tanárnak. „A magány úgy borult rám, mint az őrültre a kényszerzubbony” — írta innen egyik barátjának. Aztán jött 1908 és 1911 között három boldogabb év Nagyváradon: irodalmi tervekkel és sikerekkel, szabadabb politikai légkörrel, kulturált környezettel, de itt is csak helyettes tanár a premontrei gimnáziumban. 1911 februárjában a premontreiek felmondtak neki. Most kóstolt bele az állás nélküli tanárok sorsába. Kezdődött a kilincselés, a megalázkodás, a könyörgő levelek írása, a megszégyenítő visszautasítások átélése. Végül 1911 szeptemberében a felvidéki kisváros, Szokolca királyi katolikus gimnáziumában lett ismét helyettes tanár. „Már a saját hangom is idegen lett előttem, annyira nem volt kivel beszélni...” „...akárhová csak innen el.” „A kultúra máza is hiányzik itten...” — írta csak egyetlenegy levélben Babitsnak. Végül tanári bolyongásának utolsó stációja, Makó következett. 1913-tól 1917-ig végre rendes tanárként tevékenykedhetett, ha nem is Szegeden, ahová megnyirbált vágyai vonzották, de legalább Szegedtől 30 kilométerre. Azonban itt már hiába volt az okos, jó barátok köre, vidéki magányos éveit elnyújták

az idegeit. Fáradtan állt a katedrára, betegszabadságot kért, majd búcsút mondott az iskolának...

Ezek csak a külső életrajzi adatai Juhász Gyula 1918 előtti életének, tanári pályájának. A lelkében lejátszódó drámát 1924-ben *Orbán lelke* című regényében írta meg, azt ábrázolván, hogy éppen a tudásszomjával, széles látókörrrel, önálló, eredeti gondolatokkal, haladó eszmékkal rendelkező tanárt zaklatja, gyöttri, félemlíti a félféudális Magyarország konzervatív, vakfegyelmű, dogmatikus iskolája, haladás-ellenes művelődéspolitikája.

1918 előtt ezt érezte mint tanár, költőként pedig azt, hogy ez a művészietlen világ meg akarja semmisíteni benne a művészt.

Juhász Gyula *az élet nevében tiltakozott ez ellen az életellenes világ ellen!*

Költői akaratának, írói látásmódjának megfelelően a szűk, nyomasztó, levegőtlen világ elleni tiltakozása, lázadása többször úgy jutott kifejezésre, hogy menekült a múltba, az antikvitás világába, hogy kereste a végtelent, az időn kívülit, a tapasztalaton túlit, hogy sóvárgott az exotikus távoli tájak, világok után, hogy álomba ringatta magát. A lázadás eme erőtlenebb formái mellett vissza-visszatérően makacsul, konokan, a mégis, a csakazértis elszántságával zengte, hirdette az életszeret-himnuszát. Amikor úgy érezte, hogy Robinson szigetén, magánya szigetén él, akkor is az életbe visszavivő hajóra várt és így énekelt: „Fehér kendőt terít lelkemre a remény...” Amikor már úgy volt, hogy minden vágy és remény meghal benne, így szakadt ki belőle a biztatás: „Ó emberek, szeretni kell a földet...” Amikor vérzett a szíve, akkor is így írt magáról: „Az életet Imádtá ő Reménytelen.” Amikor tört kehellyel állt, amiből minden öröm és erő kiömlött, amikor tört zászló reszketett a kezében, amire a bánat volt felírva, akkor is így kiáltott: „Mégis, oly szép az élet.” S lehet-e egyáltalán szerelmesebb szóval vallani az életszeretéről annál, ahogy ezt Juhász Gyula tette 1914-ben, így:

„Most is szeretlek, ó de úgy szeretlek,
Mint anyja meleg, hű ölét a gyermek
És mint a hús tejet a szenvedő.”

A forradalmak idején, 1918 végén, 1919 elején az életellenes kor után Juhász Gyulára is az élet napja virradt. Költőnk határozottan tudta, hogy most már nem vágyakozni, sóhajtani kell az élet után, hanem alakítani, formálni kell azt. Azért lett ő Szegeden a forradalom egyik első számú vezető egyénisége, hogy ő is segítsen az emberi, a tartalmas élet megteremtésében.

Az őszirózsás forradalom előestéjén az ifjúságnak mondott beszédében például így szólt: „Memento mori: tanították eddig a középkori latinság ígéivel, de mi ezután a modern humanista jelszót hirdetjük. Memento vivere, emlékezzél az életre, amelyhez minden élőnek szent joga van e földön?”

Az ellenforradalmi terror idején továbbfolytatta a harcot az életért. Nemcsak a maga életéért, hanem a nemzet-életéért is. Az ájult országba Szegedről szállt a vigasztaló szó akkor, amikor Juhász Gyula megírta *A munka, A munkásotthon homlokára, A dolgozókhöz, Dózsa feje, Petőfi centenáriuma* stb. című nagy verseit. Ekkor nemcsak a tehetség munkált benne, hanem a jellem, az erkölcsi bátorság is!

Juhász Gyula az életszeretet költője, még akkor is, ha többszöri öngyilkossági kísérlet után 1937-ben eldobta magától az életet. Szabó Lőrinc, a költő-barát írta, hogy Juhász Gyula „sötétedő világa nem bolruult volna be oly gyorsan és oly végzetesen, ha idejében több megértést... lát maga körül.” Nemcsak ő dobta el az életet, az élet is eldobta őt. Szívfájdító tragédiája is a ma emberéhez szól!

Juhász Gyula pedagógiai öröksége a tanárok kincse

Juhász Gyula tanári tevékenysége idején. Magyarországon is tért hódítanak már a különböző reformpedagógiai irányzatok.

Juhász Gyula előtt — tanári munkássága dokumentumainak és cikkeinek tanúsága szerint — a gyermekközpontú iskola eszménye lebegett. A századforduló új pedagógiai irányzataiból a maradandót, az értékeset szívta magába.

Az iskolák belső életének a reformpedagógia szemléletében történő megújítását nem a félfudális népellenes társadalom szolgálatába kívánta állítani, hanem a polgári radikalizmus koncepciója szerint megújuló demokratikus társadalom kialakítását akarta siettetni vele. Voltak olyan pedagógiai megállapításai is, amelyek az osztálytársadalmak keretein is túlmutattak.

Juhász Gyula úgy kívánta a gyermekeket az iskolai munka középpontjába helyezni, a lélektani szempontokat érvényesíteni, hogy nem iktatta ki a társadalmi tényezőket, nem tolt háttérbe, nem merevítette statisztává a pedagógust, nem tekintette lényegtelennek a tantárgyi, logikai érdekeket. A hagyományos keretek között működő iskolákban törekedett a lélektani kiindulású reformpedagógia hatására a társadalmi, tantárgyi, logikai, lélektani érdekek szintézisére, ezek érvényesítésére.

Az új iskola megteremtéséért úgy harcolt, hogy pedagógiai írásaiban uralkodó motívum lett a kor iskolájának bírálata. Kritizáló erejét több tényező erősítette: az új eszméktől pezsgő egyetemi élet, a nagyváradi holtnaposok társasága, Ady barátsága, a polgári progresszió ideológiája és vidéki tanárkodásának keserősége.

Ha szemléletében olykor-olykor feltűntek vitatható vagy elfogadhatatlan nézetek is, pedagógiai gondolataival a félfudális iskolák belső munkájának, egész világának félreérthetetlen ostorozójává és sok vonatkozásban mai törekvéseink úttörőjévé vált.

Pedagógiai örökségéből két jelentős problémát: *a nevelésre vonatkozó és a tanárokkal kapcsolatos nézeteit* szólaítatom most meg.

A nevelés célját az emberré formálásban jelölte meg. Egyik epigrammatikus tömörségű megállapításában ezt így fogalmazta meg: „Nevelni annyit tesz, mint emberré tenni.” Pedagógiai nézeteiben ez a nevelési cél konkrét tartalmi jegyekkel telítődött. A reformpedagógia-szemléletében hangsúlyozta, hogy a gyermeket egyéniséggé kell nevelni. Elítélte a régi iskolát, amelyik „a zsendülő (és zendülő), fogékony (és robbanékony) fiatal intellektust a szellemi pragrafusok nádpálcájával fegyelmezte átlaggá egyéniség helyett. Az élet és a természet örök törvényei helyett legtöbbször és legtöbb helyen a szabályok kaptafáit mutogatták.” Az egyéniséggé válást nem azonosította a gyermek autonóm fejlődésével, spontaneitásának abszolútizálásával. A gyermek érdekeihez, életkori és sajátos, egyéni tulajdonságaihoz való igazodás követelménye mellett a gyermek szükséges irányítását, fejlesztését alapvető feladatnak tekintette. De a formalizmus rabságát, a paragrafusok kínosan kimunkált béklyóját szenvedélyesen elítélte, mert ez megöli „a szabadság szellemét”, a gondolkodóvá válás, a sokoldalúvá fejlődés lehetőségét. Ezért követelte a tanároktól az iskolában az emberi atmoszféra megteremtésének szükségességét.

Emberré nevelni Juhász Gyula szerint azt is jelentette, hogy modernné, korszerűvé, maivá, életszerűvé nevelni! Arra inspirálta a tanárokat, hogy a tananyag szelekcióját a korszerűség igényének megfelelően végezzék. Azt hangoztatta, hogy a tanárok egyik ideálja a modernség, az európai műveltség megismertetése legyen.

Elvetette a hivatalosan képviselt valláserkölcsei nevelés eszményét, helyette az élet és a természet követelte emberi, polgári morál kialakításának fontosságát hang-

súlyozta. A hit helyett a tudást, a középkori szemlélet helyett a korszerű életlátást, a tekintély helyett a gondolkodást állította a nevelési cél szolgálatába.

Emberré nevelni nem egyeseket kell, hanem mindenkit. Kora különböző hivataltal, félfeudális érdekeket szolgáló szelekciós szempontjait elvetette. Nevelési céljában jelentős helyet foglalt el a szociális gondolkodás akkor, amikor a tanárok szemléletét jelentősen formáló, irányító fóruma, az Országos Középiszkolai Tanár-egyesület elnöke, Juhász Gyula egykori egyetemi tanára, Négyessy László első elnöki megnyilatkozásában, 1907-ben nyomatékkal hangsúlyozta, hogy a kormány komolyabb feladatának tekintette „...keresetté tenni a pályát (ti. a tanárit — H. A.) a régiebb vezető osztályok gyermekei előtt is, és megmenteni a szociális egyoldalúságtól...”

Juhász Gyula pedagógiai nézeteiből egyértelműen kiviláglik, hogy *a nevelő-tanár egyénisége foglalkoztatta vissza-visszatérően*. Az iskolai élet legtöbb problémáját egy fókuszba, a tanár személyiségének vizsgálatába gyűjtötte össze. A tanárnak azért követelt megkülönböztetett helyet az iskolában, hogy ő legyen az első számú kezdeményezője annak az új, haladó szellemű iskolai életnek, amelyben minden — a pedagógus gazdag tartalmú tudása, alkalmazott oktatási és nevelési módszere stb. — a gyermek érdekét szolgálja. A konzervatív, ódon iskolai atmoszférát megsemmisíteni új tanáregyéniségek segítségével a félfeudális társadalom szorítása ellenében is! — ezzel állt Juhász Gyula elsősorban a nevelés szolgálatába bátran és harcosan a Tanácsköztársaság előtti Magyarországon.

Juhász Gyula tanárszemléletének két alapvető jegye van: *az egyik a kor megviselt, elnyűtt tanáraival való mélységesen emberi együttérzés, a másik a magasrendű tanáreszmény képe, igénye.*

A katedrán eltöltött évek lehetőséget adtak Juhász Gyulának arra, hogy *a tanárok világát, életritmusát, a foglalkozás közben kialakult lelkiséget belülről lássa és tanulmányozza*. Rögtön hangsúlyoznunk kell azt a tényt is, hogy a tanár-vizsgálódást Juhász Gyula nem a tanároktól különválva, hüvös magasságba fölérjük helyezkedve, hanem velük együttérzve, önmagát közéjük tartozónak vallva végezte. Ennek a szolidaritás sugallta, ihlette tanár-szemléletnek egyik alapvető gondolati eredménye az lett, hogy Juhász Gyula az 1900-as évek igazi, emberségben is nagy tanárait a munka és a korabeli körülmények miatt tragédiák hordozóinak tartotta. Az 1910-ben írt *A tanárok* című cikkében így summázta ezt a gondolatot: „Mi a tanár igazi emberi tragikumja? Először is, a tanári pálya az egyetlen szellemi foglalkozás, amely az idegeket egészen kihasználja az állandó lelki éberséggel, a folytonos fegyelmezőssel. A tanár az az ember, aki arra való, hogy fölöslegessé tegye magát, mint már Sokratesz mondotta. Hálát tehát ne várjon. Ha láttok öreg tanárt elnyűtt idegekkel, szegényen és magányosan, aki egész nemzedékek boldogságát akarta és maga mindenből kifosztva csak a munka és a vergődés tudatát viszi a sírba: gondoljatok a tanár tragikumára, amely néma, mint az igaz tragédiák!”

Ez az állásban levő, kényeret kereső tanárok tragédiája! Az állástalanoké, a munka nélküli diplomásoké még súlyosabb. Juhász Gyula, aki maga is kilincselte segédtanári állás után, felfokozott érdeklődéssel figyelte a szellemi proletárok sorsát. Szocialisztikus szemléletét erősíthette, társadalmi magatartását, állásfoglalását határozottan tisztíthatta az olyan esemény, melyhez 1909-ben írt *A tanár* című cikkében komoly reflexiókat. Egy több év óta állástalan középiskolai tanár agyonlőtte magát a fumei gyorsvonaton. „Az a szegény öngyilkos — írta Juhász Gyula — az illetékes körök szerint is igen komoly ambíciójú és nagy tudású fiatal ember volt. Háromszoros érték ebben az értéktelen emberekkel bélelt világban. Istenem, mennyit olvashatott, vergődhetett, tanulhatott és várhatott az a szegény, állás nélküli fiatal tanár, amíg

szembekerült a pisztoly csövével. Az egyetemen négy keserves esztendőn át két nehéz tudomány problémáival kellett vesződni, mialatt talán több mint két gazdag gyereket kellett nevelnie, hogy ebédje vagy vacsorája legyen, ki beszél reggeliről, mikor filozopter? Azután jöttek a vizsgák, azután a folyamodások, azután a hosszú, keserű várakozás éveken át az élet előszobájában. Mert az egyetemen megtanulhatja a szegény árva filozopter azt..., hogy a rhizopodák miből élnek és hogyan szaporodnak, de hogy a diplomával hogy lehet protekció nélküli állást kapni, kenyeret keresni, arra nem tanít még se a lektor, se a dékán, se a rektor. Ide ideg kell, bőr kell, esetleg pofa, ellenkező esetben marad a nyomorúság vagy a revolver.”

Az új szellemű iskola megteremtése érdekében Juhász Gyula *harcolt a magasrendű tanáreszmény kialakításáért*.

Egyik legfőbb igénye a tanárral szemben az volt, hogy a tanár legyen ember. Ha a nevelés célja az emberré nevelés, akkor „ehhez az kell, hogy a nevelő is a gerincesek közé tartozzék”.

A pedagógus emberi lényé tartozékaként határozta meg a saját fogyatékoságai, gyarlóságai elleni szívós küzdelmet. Juhász Gyula önismeretet és önnevelésre sakalló belső erőt követelt a tanároktól. Kendőzés és szépítgetés nélkül tárta fel a tanárok egy részében meglevő „nagy és szívós ellenség”-et: az elődöktől örökölt vaskalapot, a merev hagyományok kínai falai közé zárkózást, a konzervatív szemléletet és magatartást. Juhász Gyula elítélte azokat a tanárokat, akik „mereven és állig” begombolkoznak, és „egyszerű méltósággal” hátat fordítanak minden modern tudományos és művészeti törekvésnek, és „nagyképuen” hivatkoznak „Beöthy Zsoltra és a többi nagyokra és öregekre”. Ezek az „ódon magatartású” tanárok azért veszedelmesek, mert „szeretnek vitatkozni az ellenféllel, anélkül, hogy tisztában lennének korunk nagy problémáival, anélkül, hogy ezeknek a kérdéseknek súlyát, életbevágó fontosságát éreznék”.

A tanár emberi lényének ismérve az is, hogy a diákot olyan személyiségnek tekinti, aki a tanárától szeretetet, megértést is vár, aki érzékeny öntudatával fájón reagál a lekezelő, rideg, fölényes tanári magatartásra, önkényes sértegetésre. Emberszeretet jellemezze a tanárt a diákkal foglalkozván! Szakolcai tanári emberi magatartásáról Juhász Gyula maga vetette papírra ezt az önjellemzést: „Jegyzőkönyvi beírás van róla, hogy jól tanítottam. A szívéhez és az eszéhez férköztem ez isten háta mögötti kis végváros fiatalságának, mikor elbúcsúztam, én is sírtam, ők is.”

A tanár nem hüvös, fölényes magabiztossággal, zárkózott ridegséggel trónol a remegő diák fölött, hanem nagy tudását meleg és megértő szívvel osztja szét a kitárulkozó tanítványok között. Ezt hangsúlyozta nagy nyomatékkal Juhász Gyula: „A tanárt nem a pápaszem, a notesz, és a tekintély teszi, hanem a lélek és az értelem csodálatosan egyesült fogékonysága a gyermek álmái és vágyai iránt.” A gyermekért érzett felelőssége fogalmaztatta meg vele azt a tanároknak is szóló intelmet: „A gyermek szeme a jövő tükre. Jaj annak, aki elhomályosítja.”

Nem véletlenül választotta és tartotta ő is egyetemi tanárai közül eszményképének Riedl Frigyeszt. Egykori professzora emléke emberként élt benne elsősorban, aki belépve az előadóterembe, az ifjúságon szinte elektromos áram futott végig: „érezni kellett egy rendkívüli ember jelenlétét”. „A szívét és elméjét tette ki mintegy az asztalra — írta róla Juhász Gyula —, amely mellett úgy foglalt helyet, mint középontja egy társaságnak, amely szereti őt, szereti egymást, és szereti a tudást és a műveltséget. Szinte családias melegség áradt belőle...” „Az irodalmi forradalom zászlóját” bontogató fiatal egyetemisták, Juhász Gyuláék sok mindenben nem értettek egyet konzervatív szemléletű tanárukkal, Négyesy Lászlóval, a híressé vált „magyar stílygyakorlatok” vezetőjével, de a többi között azért különösen értékelték, mert nem

ült méltóságos magasságban és elzárkózottságban fölöttük, „mint a legtöbben, akiknek hivatala és mestersége volt tanítani bennünket, de akikkel csak akkor tudtunk valahogyan érintkezni, amikor a vizsgákon kérdeztek bennünket.” Juhász Gyulában korán elhalt édesapjának emlékét idézte fel Riedl és Négyesy, mert „szelíden” és „okosan” hajoltak le hozzá, a diákhöz, „türelmesen” és „szeretettel” nyesegették és oltogatták.

Juhász Gyula hitte, vallotta, tapasztalta: „a tekintélyt az iskolában csak tudással és jószággal lehet fenntartani: amelyik tanár káplár akar lenni, levizsgázik”.

Juhász Gyula megkövetelte a tanároktól, hogy ismerjék azokat a diákokat, akiknek a nevelése rájuk bízott. A tömegoktatásban az egyénnel való foglalkozást alapvető tanári feladatnak tartotta. A gyermekhez közelperközelésnek, a gyermeki lélek ismeretének fontosságát hangsúlyozta *Diákttragédiák* címmel 1908-ban írt cikkében is. Egy pesti diák agyonlőtte magát, mert három tárgyból rovást kapott. „A lelkiismeretnek micsoda lidércnyomása feszült gyermekszívében, a felelősség micsoda tragikus ereje lüktetett gyermekagyában — jegyezte meg Juhász Gyula —, hogy egyszerre szótlan fehér halottat csinált magából a könnyelműnek látszó, kószáló, játékos, javíthatatlan kisiú! Talán az apja se ismerte őt igazán soha, a tanárai se, a pajtásai se... Elment halálosan összeszorított ajakkal, örvénybe meredő szemekkel és egy véres, fekete foltot hagyott azoknak a lelkén, akik nem ismerték eddig, akik talán rosszul szerették vagy tévesen haragudtak rája.” Ebben a cikkében érezte szükségét annak, hogy megszólaltassa alapvető tételét: a tömegoktatásban érvényesülnie kell „az egyéniség művészi kifejlését” szolgáló nevelői törekvésnek. „A mai tanárnak érzékeny lelkiismeretét csak egy tudat teheti nyugodttá: — vallotta meggyőződéssel — hogy a jelen formák között mennél több egyéni lelket önt kis barátaiba, mennél nagyobb szeretettel és megértéssel szemléli és segíti a jövő virágok rügybontását és jövő gyümölcsök megérését.” Tömeggel foglalkozni és közben önálló, eredetien gondolkodó egyéniségeket formálni! — ezt az elvet fordította szembe a népellenes rendszer rabszolgahadát dresszírozó iskolájával.

Juhász Gyula tanáreszménye a „mai lelkű, minden új szépség, jószág, igazság iránt fogékony elméjű és érzésű” tanár. Csak „a modern műveltségű, erős intelligenciájú” tanárok adhatnak irányt a szomjas lelkű fiatalságnak, csak az ilyenek kísérhetik „megértő, okos, lelkes kritikával... a tehetség és öntudat első lépéseit, első szárnyacsapásait”. Ezért mondta Juhász Gyula, hogy az igazi tanárt nem Wedekind látta meg, hanem Anatole France, akinek egyik kisvárosi tanára „maga a tetet öltött érdeklődés, szellem és jóindulat, aki egyazon érdeklődéssel nézi az antik szobrokat és a modern propagandát.” Kaffka Margit halálára írt nekrológiájában az író egyik értékeként azt is kidomborította, hogy „...a katedráról a mindent megértő tudást ... hozta magával”.

Juhász Gyula pedagógiai öröksége a tanárok kincse.

3.

Juhász Gyula élete és életműve Szeged kincse

Juhász Gyula Szegeden született. Ő emelte a költészet világába e várost — hangulatával, színeivel, folyójával, múltjával, jelenével, kisembereivel, munkásaival, környéke parasztaival. A Horthy-korszak kezdetén Juhász Gyula Szegeden írt versei zengtek az ájult országnak a vigasztalás, a hit szavát. Ha Szegedet említjük, azonnal — szinte önkéntelenül — Juhász Gyula neve is ajkunkra kívánczik.

Költőnk az első világháború előtti években Szegedre, szegedi katedrára vágakozott. Kívánsága nem teljesült. Mától kezdve szelleme, életműve az eddiginél is

jobban beleépül a Tanárképző Főiskola életébe. Juhász Gyula mától kezdve a tanárjelöltek és a tanárok tanára lesz.

Felélősek vagyunk azért, hogy Juhász Gyula gazdag életműve a tanárjelöltek kincse, s rajtuk keresztül a nemzet kincse legyen.

Tisztelgés és köszöntés

Az Ünnepi Tanácsulást megnyitotta HEGEDŰS ANDRÁS főiskolai főigazgató:

Tisztelt Ünnepi Tanácsulás!
Kedves Vendégeink!

Mai általános iskolai tanárképzésünk 100 éves múltra tekint vissza. Az 1873-ban kezdődött törekvéseknek a mi tanárképzésünk a folytatója és a kiteljesítője. A 100 éves évforduló jelentőségét fokozza az a tény, hogy a felszabadulás utáni államosított tanárképzés 25 éves évfordulóját is most, 1973-ban ünnepeljük. Megemlékezésünkben találkozót ad egymásnak a tanárképzés múltja és jelene.

A 100 éves évforduló felhívja a figyelmünket a tradíció fontos szerepére a mai tanárképzésben.

Mai pedagógiai szemléletünk akkor nem lesz gyökértelen, ha éltető nedvét a 100 éves múlt értékes hagyományaiból szívja. Nevelői törekvésünk akkor válik tudatossá, ha neveléstörténeti pillérei is vannak. Nem szabad elfelejtenünk, hogy egy-egy mai oktatási, nevelési, tudományos problémánk megvalósításakor a múlt pozitív kezdeményezésének a felhasználása a hagyomány erejével hirdeti mai törekvésünk helyességét. Vannak értékes hagyományaink! Ha áttekintjük a 100 éves történetet, megállapíthatjuk: a főiskola a múltban is a tanárképzés tiszteletre méltó bázisa volt! Népszerűtetre is nevelte tanárjelöltjeit egy népellenes korban; alkotó tanári munkára is ösztönzött egy szabályokhoz, kötöttségekhez igazodó képzési forma idején; kiemelkedő oktatói, professzorai révén maradandó tudományos értékeket is tudott felmutatni.

Azt is nagy nyomatékkal hangsúlyozzuk, hogy a 100 évet ünnepelve nem muzeális értékek felett merengünk, hanem élő hagyomány megteremtésén fáradozunk. Amikor a múlt pozitívumait beépítjük a ma és a holnap tanárképzésébe, ugyanakkor elhatároljuk magunkat mindattól, ami szemléletben, tartalomban retrógrád volt.

A tradíciónak nagy szerepe van abban is, hogy a szegedi tanárképző főiskolán folyó szocialista tanárképzésnek egyéni színe, sajátos jellegzetessége legyen, azaz hogy „a hely kultusza” meglegyen és élő legyen főiskolánkon. A genius loci nélkülözhetetlen ahhoz, hogy a főiskola vonzó és kisugárzó erejű legyen. Ezt pedig hagyományok éltetése és megújítása nélkül megteremteni nem lehet.

S végül azt kívánom hangsúlyozni: nem a múlt a mércéje a mi tanárképzésünknek, hanem a ma és a holnap igénye. A 100 évet igazán értékessé az elmúlt 25 év teszi!

Ezzel a néhány gondolattal tisztelgek elődeink előtt, akiket ünneplünk. Tisztelgek a főiskola egykori tanárai előtt: kegyelettel az elhunytak továbbélő, ma is élő emléke előtt; üdvözlőt küldve azoknak, akik levelükben köszöntötték az ünneplő főiskolát s hálás szívvel tisztelgek azok előtt, akiket annyira szorongat a főiskola iránti nagy szeretetük, hogy sem a gyöngyszég, sem az esztendőök súlya, sem a nagy tá-